

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 15 februari 1913 kl. 3 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av herrar Cederborgs och Tengdahls motion, nr 235, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av stenografi såsom läroämne vid offentliga undervisningsanstalter.

Till utskottets behandling har överlämnats en av herrar *Cederborg* och *Tengdahl* väckt motion, nr 235, i vilken hemställes, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning stenografi må kunna införas såsom läroämne vid offentliga undervisningsanstalter i riket.

Vid förslidet års riksdag väcktes motioner i båda kamrarna med samma yrkande, som göres i den nu föreliggande motionen. Den i Andra kammaren avgivna motionen hänvisades till behandling av kammarens första tillfälliga utskott, som förordade bifall till densamma, och kammaren beslöt för sin del i överensstämmelse med vad utskottet sålunda hemställt. I Första kammaren däremot yrkade det utskott, som haft att yttra sig om motionen, avslag, vilket yrkande av Första kammaren bifölls. Frågan hade sålunda för denna gång förfallit.

Utskottets yttrande.

Motionärerna i Andra kammaren ha emellertid i år funnit sig föranlåtna att återupptaga frågan, och deras motion har även i år remitterats till första tillfälliga utskottet. Då frågan alltså nyligen behandlats och förra årets utskott ägnat den en grundlig utredning, tillåter sig utskottet att nu hänvisa till den motivering, som då avgavs och som var av följande lydelse:

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 13 saml. 1 avd. 3 häft. (Nr 3.) 1

»I likhet med motionärerna anser utskottet, att färdighet i stenografi är av stor betydelse icke allenast för yrkesstenografer och för personer i en mängd andra yrken, utan även för envar, som önskar göra anteckningar under bedrivande av självstudier, vid åhörande av föreläsningar samt i föreningslivet o. s. v. Ur dessa synpunkter torde det vara synnerligen lämpligt, att vår ungdom redan i skolan finge lära sig stenografi, så att den även i detta hänseende bleve rustad för sina blivande uppgifter ute i livet.

Förslag om införande av stenografi i skolan mötas emellertid i allmänhet med den invändningen, att skolans arbetsordning redan förut är belastad med så många olika läroämnen, att man icke gärna kan tänka på att införa nya sådana utan att samtidigt inskränka nuvarande antalet ämnen. Utskottet vill för sin del icke fränkänna denna uppfattning berättigande, men anser sig dock med avseende å frågan om införande av stenografi i våra skolor kunna i någon mån härför på anlägga en annan synvinkel. De på området sakkunniga försäkra nämligen enstämmigt, att inlärande av stenografi ej tarvar särdeles lång tid samt att de timmar, som offras på detta ämne, lätt nog skulle återvinnas redan i skolan genom den tidsbesparing, som lärjungarne därigenom skulle vinna vid inhämtande av undervisning i flera andra ämnen. Är detta påstående riktigt, måste ju den anmärkningen, som ovan berörts, angående införande av ett nytt läroämne förfalla. I stället skulle då lärjungarna kunna vinna en färdighet, som vore dem till gagn såväl under skoltiden som i deras framtida verksamhet. Det har sålunda för utskottet gällt att bilda sig en föreställning om, i vad mån denna de sakkunnigas uppfattning kan anses riktig. Även om den uppgiften, att inlärandet av ett stenografisystems teori skulle kräva endast omkring tio undervisningstimmar, icke kan anses till fullo styrkt, torde det dock vara med verkliga förhållandet överensstämmande, att dettas inlärande ej kan taga synnerligen lång tid i anspråk. Det är naturligen den där-efter nödvändiga övningen i skrivteknens användande, som är det väsentliga och som kräver det mesta arbetet för lärjungarna, men angående längden av härför erforderlig tid torde det nu vara synnerligen svårt att yttra sig, då därmed sammanhänga många omständigheter, såsom lärarnas förmåga att meddela undervisning, lärjungarnas ålder och uppfattningsförmåga samt individuella anlag o. s. v. I första hand måste man emellertid göra klart för sig, att det blott kan bliva tal om att lärjungarna skola förvärva så pass stor färdighet, att de äro fullt hemma i systemets användande samt kunna avfatta skrift fortare medelst stenografi

än med vanliga skrivtecken. På grund av de erfarenheter angående undervisning i stenografi, som framlagts för utskottet, synes den tid, som skulle vara erforderlig för ernåendet av ovannämnda resultat, ej behöva överskrida två timmar i veckan under ett läsår. Nu framställer sig emellertid den frågan, huruvida det är möjligt att för skolundervisningen återvinna denna tid. Det vill synas utskottet, som om detta ej vore otänkbart.

Om utskottet sålunda ansett sig kunna följa motionärerna i deras tankegång ända hittills, så är ju, i enlighet med vad nyss framhållits, ej därmed sagt, att utskottet kan vilja gå med på ett förslag om att införa stenografi såsom läroämne i våra undervisningsanstalter i allmänhet. I enlighet med ovan angivna tankegång skulle detta vara önskvärt endast vid vissa undervisningsanstalter. Att närmare angiva dessa skolor tilltror sig utskottet emellertid icke. Utskottet vill dock beträffande folkskolorna framhålla, att det synes utskottet hart när omöjligt att i dessa skolor införa en så pass fullständig undervisning och övning i stenografi, att lärjungarna härav skulle erhålla någon nämnvärd nytta vare sig i skolan eller ute i livet; detta med hänsyn till såväl lärjungarnas ålder och mindre mognad som till den i de högre klasserna redan förekommande anhopningen av många olikartade läroämnen. De jämförelsevis goda resultat, som uppnåtts vid hittills företagna försök i dessa skolor, torde nog uteslutande få tillskrivas vederbörande lärares stora intresse och entusiasm för saken och berättiga icke till några slutsatser i allmänhet. I de skolor däremot, som mottaga elever i mognare ålder och hava mera omfattande lärokurser, exempelvis folkskoleseminarierna och de allmänna läroverken, torde, enligt vad ovan sagts, stenografi kunna införas såsom läroämne.

I såväl motionen som därvid fogade bilagor förekomma uttalanden till förmån för ett visst stenografisystem, nämligen det arendska. Utskottet har emellertid mottagit fördelaktiga intyg även om det melinska systemet. Vilket system, som bör införas vid den föreslagna undervisningen i stenografi, kommer givetvis att framgå av den åsyftade utredningen, vadan utskottet saknar anledning att uttala sig för något bestämt system.

I enlighet med vad ovan anförts, har utskottet ansett, att den av motionärerna begärda utredningen borde verkställas. Riktigheten av den tankegång, som legat till grund för utskottets utlåtande i föreliggande fråga, torde böra grundligare undersökas, än det för utskottet varit möjligt, och skulle sådan prövning därtill giva anledning, torde utred-

ningen böra fortsättas med omfattande och under en längre tid utförda praktiska försök under sakkunnig ledning vid olika slag av läroanstalter. Endast på detta sätt torde full visshet om stenografiens betydelse för skolan kunna vinnas.»

Då utskottets ställning till denna fråga överensstämmer med den, som första tillfälliga utskottet intog 1912, och då utskottet anser, att i den anförda motiveringen allt väsentligt är framhållet, som talar för ett bifall till motionärernas hemställan, får utskottet alltså med åberopande av nämnda motivering hemställa,

att Andra kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning stenografi må kunna införas såsom läroämne vid offentliga undervisningsanstalter i riket.

Stockholm den 19 februari 1913.

På utskottets vägnar:

OSKAR LUNDGREN.